

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

STARY WIELISŁAW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI STARY
WIELISŁAW WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ
ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH**

2. Czas powstania

2 poł. XIII w. - 2 poł. XVIII w. - XIX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

UKŁAD RURALISTYCZNY

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **KŁODZKO**

6. Współrzędne geograficzne

50° 24' 1.743" N 16° 33' 53.894" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Villehemsdorf, Willemsdorf, Wilhelmsdorf, Wilhelmi willa, Wylhamsdorff, Wilmesdorf, Wilhamsdorf, Altwilmsdorf, Wilhelmivilla, Wilmansdorff, Wilmansdorff, Wylmsdorf, Alt Wilmsdorf

HISTORIA: Stary Wielisław powstał najprawdopodobniej w 2 poł. XIII w. Już w roku 1300 powstał kościół św. Katarzyny, szybko stając się parafią. Pomimo znacznych zniszczeń w trakcie wojen husyckich, osada dość szybko się odbudowała. Wieś była na tyle duża, że istniały tu 2 niezależne posiadłości z dworami (nazywane dolnym i górnym). Po zniszczeniach spowodowanych wojną trzydziestoletnią wieś rozwijała się nadal stając się również miejscem pielgrzymek. W 1765 r. mieszkało tu 27 kmieci, 60 zagrodników i 50 chałupników i znajdowały się tutaj aż 164 domy, można więc uznać, że była to bogata wieś rolna. W osadzie w tym okresie znajdował się kościół, 2 folwarki (w tym jeden wraz z podwórzem gospodarczym oraz tarasem widokowym), młyn wodny i kamieniołom. W XIX w. Stary Wielisław dzielono już na 3 części. Mieszkańcy oprócz rolnictwa trudnili się również tkactwem. Pozytywnie na rozwój wsi wpłynęło przeprowadzenie w okolicy osady, pod koniec XIX w., linii kolejowej. Po zmianach ludnościowych w 1945 r. Stary Wielisław zachował swój rolniczy charakter, pomimo zmian ludnościowych nadal pozostał jedną z większych wsi w rejonie.

Stary Wielisław to duża i długa, choć dość luźno zabudowa, wieś o charakterze łańcuchówka, ciągnąca się na ponad 5 km wzdłuż dolnego biegu potoku Wielisławki. Historyczny układ ruralistyczny w formie układu wsi łańcuchowych jest zachowany i dobrze widoczny w terenie. Zabudowę stanowią budynki mieszkalne i gospodarcze murowane, nierzadko zorganizowane wokół prostokątnych placów. W ostatnich latach widoczny jest intensyfikacja powstawania budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

Stanowiska archeologiczne:

AZP 13/94-24 (śląd osadnictwa, późne średniowiecze); AZP 12/94-24 (śląd osadnictwa, średniowiecze); AZP 11/95-24 (śląd osadnictwa, średniowiecze); AZP 10/95-24 (śląd osadnictwa, średniowiecze); AZP 9/95-24 (śląd osadnictwa, późne średniowiecze); AZP 8/95-24 (śląd osadnictwa, późne średniowiecze); AZP 7/95-24 (śląd osadnictwa, późne średniowiecze). Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

02 sierpnia 2024 r.
Jędrzej Sochocki-Musiał

1. Miejscowość	STARY WIELISŁAW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI STARY WIELISŁAW WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	6. Zawartość załącznika ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
2. Gmina	KŁODZKO		
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- a) zatracenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- b) przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy
- c) utrata historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego spowodowane ahistoryczną i niekontrolowaną budową nowych obiektów mieszkalnych
- d) zniszczenie, destrukcja (a co za tym idzie utrata wartości) i wtórna parcelacja zespołu dworsko-folwarcznego
- e) nadmierne zwiększania intensywności zabudowy oraz lokowanie nowych obiektów w miejscach historycznie nieuzasadnionych

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- a) zachowanie historycznej dominanty w krajobrazie jaką jest kościół parafialny pw. św. Katarzyny
- b) prace remontowe, konserwatorskie i rewitalizacja zespołu zespołu dworsko - folwarcznego z podwórzem gospodarczym oraz tarasem widokowym wpisanego do rejestru zabytków
- c) zachowanie historycznych parceli – przede wszystkich w granicach dawnego zespołu dworsku-folwarcznego
- d) rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- e) budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej
- f) prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- g) zachowanie i uzupełnienie historycznie ukształtowanych założeń zieleni
- h) prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi
- i) prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., *Ziemia Kłodzka*, Pruszków 2018.
 Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen *Schlesien*, Berlin 2005.
 Güttler P. *Das Glatzer Land*. Verlag Aktion West-Ost e.V., Düsseldorf 1995
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 15: Kotlina Kłodzka i Rów Górnej Nysy, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Koenigsheim 5566, ok. 1930 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

02 sierpnia 2024 r.
Jędrzej Sochocki-Musiał

